

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. VII. Corollaria notatu digna,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

Respondeo primò, distinguendo Majorem : A
Quælibet creatura potest cum solo concursu generali exire in actum suæ virtuti naturali proportionatum : si non impediatur ab extrinseco a tali actu, concedo Majorem : si impediatur, nego Majorem : in statu autem naturæ lapsæ plura sunt impedimenta extrinseca supra adducta, quibus potentia cognoscitiva ligatur, ne exeat in actum suæ virtuti proportionatum.

61. Respondeo secundò (& hæc solutio coincidit cum præcedenti) distinguendo Majorem : in actum suæ virtuti proportionatum, proportionem tam physicā quā morali, concedo Majorem : proportionem tantum physicā, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem : cognoscere collectivè omnes veritates, est actus proportionatus lumini naturali intellectus nostri, etiam B in statu naturæ lapsæ, proportionem physicā, concedo Minorem : proportionem morali, nego Minorem : cum enim proportio dicat exclusionem omnium impedimentorum, non convenit homini in statu naturæ lapsæ, in quo potentia ejus intellectiva pluribus impedimentis quasi ligatur, ne possit totum suum objectum collectivè sumptum attingere.

62. Objicies quartò : Appetitus innatus quo homo naturaliter scire desiderat, non est ad unam vel alteram veritatem, sed ad omnes simul : Atqui appetitus naturalis innatus non potest ad impossibile per vires naturæ terminari, alias esset vanus & frustraneus : Ergo impossibile non est, quod homo per vires naturæ omnes simul veritates naturales cognoscat.

63. Respondeo negando Majorem : intellectus enim non habet appetitum innatum cognoscendi simul, sed seorsim & successivè, veritates naturales; sicut materia prima non appetit simul omnes formas, sed successivè & divisim, ita quod appetitus ejus nusquam sit in satiatio esse, sed continuo in satiari.

Addo quod, ut appetitus innatus, quo homo omne verum ordinis naturalis cognoscere desiderat, non sit frustra, sufficit quod de se, sive ab intrinseco, habeat vim sufficientem ad omnes veritates naturales collectivè cognoscendas, quamvis per accidens talis virtus ab extrinseco sit ligata, & impediatur ne totam illam veritatum naturalium collectionem attingat, ex defectu aliorum quæ cum intellectu ad eam attingendam debent suo modo concurrere.

64. Objicies quintò : Veritates naturales sunt sub certo numero, non enim sunt infinitæ : ponamus ergo quod sint decem, & quod intellectus cognoverit novem, statim poterit cognoscere decimam, quia potest cognoscere quamlibet seorsim & divisivè : Ergo si potest cognoscere omnes divisivè, potest & collectivè : præsertim cum à singulis enumeratis ad omnia simul ascendendo valeat consequentia, verbi gratiā hic homo est albus, ille homo est albus, & sic discurrendo per singulos : ergo omnis homo est albus, vel omnes homines collectivè sunt albi; alias inductio non esset bonus argumentandi modus.

Respondeo primò, negando quod intellectus possit omnes veritates naturales, usque ad decimam exclusivè, cognoscere : nam cum dicitur cum non posse cognoscere omnes collectivè, sed in aliquibus debere deficere, non est sensus quod sit aliqua determinatè, in qua debeat deficere, sed quælibet indeterminatè est talis, & sic nusquam verificari potest, quod deveniatur ad aliquam

determinatè in qua necessariò debeat deficere; sicut cum dicitur oculum esse necessarium ad videndum, non est sensus, quod dexter vel sinister determinatè sit necessarius, sed unus solum, quicumque ille sit.

Respondeo secundò : quod si ita deveniretur ad ultimam veritatem exclusivè totius collectionis, in illa deficeret intellectus, quia licet respectu illius absolute & seorsim sumptæ habeat potentiam omnino completam & expeditam, secus tamen si sumatur ut aliis conjuncta, & ut terminans prædictam collectionem : quia cum ad ipsam deveniretur, debilitata essent organa sensuum, fatigatum esset corpus, perturbata fortè sanitas, & imminens vitæ exitus, & sic deberet intellectus in ea deficere : sicut infirmus deambulando ita fatigatur, ut post quinquaginta passus v. g. alium non possit conficere.

Nec valet, si dicas, intellectum fieri potentiorum ad cognoscendum, quo plura cognoscit, cum non sit potentia organica, nec proinde defatigabilis. Non valet, inquam, quia licet in seipso fiat potentior, in sibi tamen adjunctis & subvenientibus, puta sensibus corporeis, debilitatur & fatigatur.

Ad illud verò quod subjungitur de modo arguendi, à singulis enumeratis ad omnia simul ascendendo, dicendum est, inductionem esse optimum argumentandi modum, quando consequens eodem modo sumitur ac antecedens; secus verò si sumatur alio modo : verbi gratiā si dicerem, hic equus separatus ab alio, non potest trahere currum, nec ille : ergo nec omnes equi simul & collectivè sumpti : non valeret discursus, quia procederetur à sensu diviso ad compositum, seu à divisivo ad collectivum. Ita similiter, quamvis hæc argumentatio sit bona : potest intellectus hanc, & illam, & istam veritatem, enumerando omnes divisivè, cognoscere : ergo & omnes dimiliter divisivè; ista tamen non valet : intellectus potest hanc, & illam, & istam veritatem cognoscere divisivè : ergo & omnes copulativè, quia idem committitur defectus, & arguitur à divisivo ad compositum, seu à sensu diviso ad collectivum. Qui modus arguendi non valet, ut experientiā ipsa constat. Nulla quippe sagitta erat in fasciculo seu pharetra Scilluri, quam facile non possent ejus filij frangere, omnes tamen simul junctas & colligatas, nusquam, urgente Patre, poterunt frangere. Et multi docent, nullum esse præceptum Decalogi distributivè sumptum, quod non possit homo viribus naturæ servare, cum tamen omnia collectivè absque gratiā servare non possit. Item infra dicemus, nullum esse peccatum veniale quod non possit homo per auxilium gratiæ generale vitare; omnia tamen simul & collectivè sumpta, absque auxilio gratiæ speciali vitare non posse.

§. VII.

Corollaria notatu digna.

EX dictis inferes primò, hominem in pura natura conditum, non habiturum potentiam expeditam moraliter ad attingendam totam veritatum naturalium collectionem : quia eadem essent impedimenta respectu hominis puram naturam obtinentis, ac hominis lapsi; scilicet vitæ brevis, ad res humanas vitæ necessarias distractio, aggravatio animi à corpore &c. Ergo & eadem impotentia moralis ad attingendam totius veri naturalis collectionem.

69. Inferes secundò, nec in statu naturæ lapsæ, per gratiam sanctificantem gaudere hominem potentia expedita moraliter ad prædictam veritatem naturalium collectionem attingendam, quia gratia sanctificans prædicta impedimenta non tollit, nec proinde moralem impotentiam ex illis proveniente. Quamvis, cæteris paribus, homo iustus, & in amicitia Dei existens, promptior sit meliusque dispositus ad veri contemplationem, quam existens in peccato mortali, & vitiis ac voluptatibus deditus; quia peccata & vitia, præsertim carnalia, mentem hebetant & excæcant, juxta illud Sophoniæ 1. *Ambulabunt ut cæci, quia Domino peccaverunt.* Hinc peccatum à SS. Patribus comparatur stercorei hirundinis, quod cadens in oculos Tobiae, ipsum excæcavit. Item in hujus rei typum, Sanson à Dalila deceptus, & à voluptate devictus, oculos amisit, & postea à Philistæis ad molam deputatus est: *Quia* (ut inquit Gregorius) *prius Demones tentationum stimulis intus aciem contemplationis effodiunt, & postea foras in circuitum laboris mittunt.* Sed

Lib. 7.
Moral.
cap. 3.

70. Notandum obiter, quod in Scriptura tribus modis cæci dicuntur illuminati: nimirum luto quo Christus linivit oculos cæci nati, Joan. 9. felle piscis, quo Tobias unxit oculos patris cæci, Tobiae 11. & melle quod Jonatas accipiens in summitate virgæ degustavit 1. Reg. 14. ut per hoc innueretur, homines per tria præcipue mysteria illuminari, & à peccatorum tenebris purgari. Primò per mysterium Incarnationis, quod (ut docet Augustinus) luto illo, quod Christus ex saliva & terra confecit, fuit expressum: *Magnum* (inquit) *mysterium Dominus commendavit: expuit in terram, de saliva sua lutum fecit, quia Verbum caro factum est, & inunxit oculos cæci.* Hinc etiam Gregorius Magnus homil. 11. in Evang. observat, quod dum Redemptor noster appropinquaret Jericho, cæcus ad lumen rediit: *quia dum Divinitas defectum nostræ carnis suscepit, humanum genus lumen quod amiserat recepit; unde enim Deus humana patitur, inde homo ad Divina sublevatur.*

Tract.
44. in
Joan.

71. Secundò cæci, per mysterium crucis & passionis Christi (per illud fel quo Tobias oculos patris inunxit figuratum) illuminantur, ut patet in Centurione, & Dionysio, qui iisdem quibus totus mundus, Christo moriente, obscuratus est tenebris, illuminati sunt, & Dei Filium in carne patientem & morientem agnoverunt; unde Propheta Psal. 118. *sicut tenebra ejus, ita & lumen ejus*, quia Deus, qui de tenebris dixit lucem splendescere, non minus crucis & passionis suæ tenebris, quam gloriæ suæ radiis & splendoribus, mundum illuminavit. Quare Chrysostomus Christi crucem, *mundi lampadem*, appellat, & Basilius Seleucus homil. de transfig. docet quod Christo moriente & in cruce pendente, Sol ferre non valens crucis splendorem, lucis suæ radios abscondit: *Vidit* (inquit) *Sol que prius non didicit, ut qui doctus sit abscondi, alterius luminis illustratione.*

72. Tertiò per mysterium Eucharistiæ (melle illo quod Jonatas degustavit, expressum) homines illuminantur. Unde de Discipulis euntibus in Ematis ait Evangelista: *Aperi sunt oculi eorum, & cognoverunt Dominum in fractione panis.* Hinc Chrysostomus homil. 45. in Joann. Eucharistiam, *fontem luminis* vocat; & Germanus Pa-

Tom. I V.

A triarcha Constantinopolitanus, in Theoria, vas in quo Christi corpus asservatur, *arcam luminum*, appellat.

Inferes terriò, quod etiam in statu naturæ integræ non potuisset homo, absque speciali auxilio, omnes veritates speculativas collectivè cognoscere, nec etiam practicas quæ ad Philosophiam moralem pertinent, benè tamen eas quæ spectant ad prudentiam, & ordinantur ad operis executionem.

73.

Prima pars hujus corollarij patet: nam licet in statu naturæ integræ non esset rebellio appetitus sensitivi, nec motus inordinati passionum, fuissent tamen plura alia impedimenta ex supra enumeratis, puta brevitæ vitæ, infirmitas corporis, ad res humanas vitæ necessarias distractio; cum in eo statu homo nec fuisset immortalis, nec liber à morbis, & curis ac sollicitudinibus circa necessaria ad vitæ conservationem, sicut in statu innocentie, seu justitiæ originalis.

Secunda etiam pars constat: nam de veritatibus practicis, quæ ad Philosophiam moralem spectant, eadem est ratio ac de speculativis, ut supra annotavimus.

Tertia verò suadetur: Tota difficultas quæ reperitur in ferendo judicio de veritatibus practicis ad prudentiam pertinentibus, provenit ex rebellione concupiscentiæ, & motibus inordinatis passionum, vel ex eo quod appetitus non sit rectè depositus circa finem ultimum: Sed in statu naturæ integræ, nulla fuisset rebellio concupiscentiæ, nec ulli motus inordinati passionum; & appetitus esset benè dispositus, utpote cum inferior superiori, & superior esset subjectus Deo: Ergo nullum fuisset impedimentum in ferendo judicio prudentiali de agendis hic & nunc.

Inferes quartò, quod licet homines in statu innocentie potuissent plurimum scientiam consequi, & facilius, ac breviori tempore, quam in natura lapsa, vel integra, non tamen omnium collectivè.

74.

Prima pars hujus corollarij patet: quia per privilegia statûs innocentie, multa & magna impedimenta sublata fuissent, quæ in statu naturæ lapsæ & integræ reperiuntur, puta aggravatio spiritûs à corpore; corpus enim in statu innocentie fuisset perfecte animæ subjectum; vitæ brevitæ, quia tunc vita esset longior, cum homines, edendo de ligno vitæ, eam per multa sæcula protrahere potuissent, &c.

Secunda verò suadetur: nam licet Adamus in statu innocentie rerum naturalium scientiam à Deo infusam habuerit, ut in Tractatu de statibus naturæ humanæ ostendimus, illius tamen posteri, si status innocentie perseverasset, eam infusione non accepissent, sed ministerio sensuum & naturali discursu sibi comparassent, ut tradit S. Thomas 1. p. qu. 101. art. 1. Cum autem veritates naturales sint ferè infinitæ, vitæque illius statûs, licet longa, terminum haberet, quo elapso homines in cælum transferendi essent, ut communiter docent Theologi, non esset possibilis omnium hujusmodi veritatum occursum, ut illarum species abstrahi possent: Ergo omnibus pensatis, tam ex parte objecti, quam ex parte intellectûs, non esset in statu innocentie potentia expedita moraliter, ad attingendam totius veri naturalis collectionem. Unde sicut in Angelis sanctis, licet

Disp. 1.
art. 3.

E iij

nulla sit ignorantia, est tamen nescientia respectu aliquorum, ut docet Dionysius cap. 7. celestis hierarc. ita etiam in homine nato in statu iustitiæ originalis, fuisset nescientia aliquarum veritatum naturalium, quæ ad eius statum non pertinerent: habuisset tamen scientiam omnium quæ debebat scire, seu quæ ad ipsius statum pertinebant. Et de hac solùm loquitur S. Thomas qu. 18. de verit. art. 7. in corp. cum dicit: *Non oportuit filios Adæ mox natos omnium scientiam habuisse, sed ad eam tempore proficientes pervenissent*: non verò de scientia rerum omnium naturalium absolutè: hæc enim, cum ex parte objecti sit ferè infinita, sensuum & naturalis discursus ministerio non potest perfectè acquiri, sed solùm à Deo per specierum infusionem haberi; quo pacto Adamo in primo instanti creationis collata fuit. Ex quo

75. Inferes quintò, quod gratia desiderata ad totam naturalium veritatum collectionem attingendam, non est, nec dici debet supernaturalis quoad substantiam, bene tamen quoad modum.

Prima pars patet: Primò, quia collectio veritatum ordinis naturæ, non est supernaturalis quoad substantiam: Ergo ut cognoscatur, non requirit ex parte principij cognoscentis gratiam entitativè supernaturalem; nam omne id quod exigit pro principio formam supernaturalem, est entitativè supernaturale. Secundò, quia per hoc quod Deus infundat homini species omnium rerum naturalium, fit potens ad illarum cognitionem: At species sic infusæ, non sunt supernaturales quoad substantiam, ut pote ejusdem rationis cum speciebus acquisitis à nobis; unde D. Thomas 1. p. quest. 94. art. 3. ad 1. dicit quod *Primus homo habuit scientiam omnium per species à Deo infusas, nec tamen scientia illa fuit alterius rationis à scientia nostra, sicut nec oculi, quos cæco nato Christus dedit, fuerunt alterius rationis ab oculis quos natura produxit*: Ergo gratia desiderata ad totam veritatum naturalium collectionem attingendam, non debet dici supernaturalis quoad substantiam.

Secunda etiam pars non minùs est evidens: Id enim dicitur supernaturale quoad modum, cujus entitas non transcendit ordinem naturæ, modus tamen quo habetur, illius facultatem excedit, unde visus cæco nato restitutus à Christo, fuit supernaturalis quoad modum quo habitus est: At gratia desiderata ad totam naturalium veritatum collectionem attingendam, non excedit quoad entitatem facultatem humanæ naturæ, ut jam ostendimus, excedit tamen illius facultatem quoad modum quo habetur, cum species ad hoc requisitæ debeant à Deo infundi, & non possint nisi longissimo tempore, sensuum ministerio acquiri, atque ab intellectu agente à phantasmatibus abstrahi & depurari: Ergo talis gratia supernaturalis quoad modum dici debet.

ARTICVLVS II.

An, & quæ gratia, ad cognoscendas veritates supernaturales, seu ad assentiendum mysteriis fidei, necessaria sit?

Icèt hujus difficultatis resolutio directè pertineat ad Tractatum de fide, tamen quia D. Thomas hic art. 1. de illa agit, asserens ad cognoscendas veritates supernaturales indigere hominem

A illustratione gratiæ, ideò ab aliquibus hic pertractatur, & nos breviter illam attingemus. Unde sit

§. I.

Quibusdam premissis difficultas resolvitur.

Suppono primò, veritatem aliquam tripliciter dici posse supernaturalem: Primò ex parte objecti tantùm, non verò ex parte rationis sub qua attingitur, ut contingit quando hæreticus fide humanâ, vel suâ voluntate, alicui veritati supernaturali, v. g. mysterio Trinitatis, vel Incarnationis, præbet assensum; licèt enim tunc objectum hujus veritatis sit supernaturale, motivum tamen, seu ratio formalis sub qua illi assentitur, est purè naturalis, quia non ei assentimur propter motivum divinæ revelationis (alias omnia alia mysteria à Deo revelata similiter crederet) sed propter aliquod aliud motivum, seu rationem humanam, cui potest subesse falsum. Secundò veritas aliqua potest esse supernaturalis solùm ex parte rationis sub qua, seu motivi assentiendi, non verò ex parte objecti crediti, ut quando aliquid naturale creditur ex divina revelatione, v. g. dum credimus Abraham habuisse duos filios, hoc enim naturale est, sed attingitur per lumen divinæ revelationis in Scriptura contentæ. Tertiò potest contingere ut veritas sit supernaturalis utroque modo, ita ut objectum cognitum, & ratio sub qua cognoscitur & creditur, supernaturalia sint, ut dum credimus Deum esse trinum & unum.

Suppono secundò, ad veritates supernaturales cognoscendas duo requiri, unum ex parte objecti, scilicet quod proponatur seu reveletur; alterum ex parte intellectus, nimirum assensum circa tales veritates: unde ex parte utriusque potest esse difficultas, an scilicet requiratur gratia supernaturalis tam ad proponendum objectum, quàm ad assentiendum rebus fidei. Verùm quia de primo nunquam fuit disceptatio in Ecclesia (Pelagius enim gratiam illam externam, se tenentem ex parte objecti, non negavit in secundo statu suæ hæresis, sed tantùm internam, seu lumen se tenens ex parte potentie, ab externa revelatione distinctum, ut in Tractatu de hæresi Pelagiana ostensum est) ideò de altero tantùm hic agemus, & an requiratur gratia aliqua interna, tam ex parte intellectus quàm ex parte voluntatis, ad assentiendum mysteriis fidei, breviter hic discutimus.

Dico ergo primò: Et si veritas sit supernaturalis ex parte objecti cogniti, si tamen ratio sub qua, seu motivum assentiendi, sit naturale, potest viribus naturæ attingi. Unde hæretici fide humanâ & naturali assentiuntur quibusdam mysteriis supernaturalibus in Scriptura revelatis, quia ea non attingunt sub lumine divinæ revelationis, sed sub aliquo motivo naturali, quo ad credendum moventur, eaque credunt, quia proprio suo iudicio putant hæc & non alia sibi esse credenda; & licèt aliquando ea credant firmissimè, non tamen firmitate ortâ ex certitudine fidei, sed ex pertinacia superbiæ.

Pater hæc conclusio: Objectum enim supernaturale, prout subest rationi sub qua naturali, non est formaliter supernaturale, sed duntaxat materialiter, cum objectum constituatur formaliter in esse objecti, per rationem formalem sub qua attingitur, & cui subijcitur: Ergo supposita ejus revelatione, seu manifestatione, potest viribus naturæ attingi. Unde hæretici fide humanâ & naturali assentiuntur quibusdam mysteriis supernaturalibus in Scriptura revelatis, quia ea non attingunt sub lumine divinæ revelationis, sed sub aliquo motivo naturali, quo ad credendum moventur, eaque credunt, quia proprio suo iudicio putant hæc & non alia sibi esse credenda; & licèt aliquando ea credant firmissimè, non tamen firmitate ortâ ex certitudine fidei, sed ex pertinacia superbiæ.